

Σχόλιον

BYZANTIN TUTKIMUKSEN SEURATY
SÄLLSKAPET FÖR BYZANTINSK FÖRSKNING OCH

SOCIÉTÉ BYZANTIN TITKIMUKSEN SEURATYH JÄSENLIETTI
REDELSKAPLAD FÖR SÄLLSKAPET FÖR BYZANTINSK FÖRSKNING OCH

1/2008

Σχόλιον ιβ' ζφιε'

8. Vuosikerta/Årgång

Julkaisija/Utgivare:

Bysantin tutkimuksen seura ry./Sällskapet för bysantinsk forskning rf.

Perustettu v. 2001/Grundad år 2001

Sisällys

Bysanttia, Bysanttia...	1
<i>Björn Forsén</i>	
<i>BTS:n puheenjohtaja</i>	
Kirjatarjous seuran jäsenille	2
Kreikankielisten sotilaallisten termien käännösongelmia osa 1: Peltastit	3
<i>Ilkka Syväne</i>	
Kirja-arvostelu	10
<i>Juho Wilskman</i>	
Bysantin tutkimuksen seuran säännöt	12
Suomessa toimivia Bysantin tutkijoita	14
Kutsu: Bysantin tutkimuksen seuran vuosikokous ma 5.5.2008	17

TOIMITUS/REDAKTION:

Sanna-Ilaria Kittelä

sanna.kittela@helsinki.fi

Bysanttia, Bysanttia...

Bysantin tutkimuksen seura perustettiin yli neljännesvuosisata sitten. Seura ei kuitenkaan ole kovin vanha jos vertailemme sitä muihin Suomessa toimiviin tieteellisiin seuroihin. Olemassaolonsa aikana seuran toiminnan vilkkaus on vaihdellut, ja viime vuosi oli puheenjohtajavaihdoksesta johtuen varsin hiljainen. Pitkän talviunen jälkeen pyrimme kuitenkin nyt kevään lähestyessä puhaltamaan uutta eloa seuran toimintaan.

Bysantin tutkimus voidaan - ja pitäisikin seuran mielestä - nähdä mahdollisimman laajana kokonaisuutena sekä ajallisesti että maantieteellisesti. Bysantin tutkimuksen piiriin kuuluvat siten kaikki aikakaudet myöhäisantiikista varhaismoderniseen kauteen, osittain jopa nykypäivään saakka. Maantieteellisesti Bysantin tutkimus taas ei rajoitu ainoastaan Kreikkaan tai itäisen Välimeren alueelle, vaan siihen kuuluu myös osa Italiasta, koko Balkanin niemimaa sekä ortodoksisen kirkon vaikutuspiirissä suuri osa Itä-Euroopasta ja Venäjältä.

Venäjän kautta Bysantti ulottuu kulttuuripiirinä jopa Suomeen saakka. Bysantti on periaatteessa osa omaakin identiteettiämme, vaikka tämä on monesti haluttu unohtaa eri uskonnollisista ja poliittisista syistä johtuen. Bysantin tutkimuksen kautta voimme oppia tuntemaan tätä osittain kadonnutta itäistä identiteettiämme paremmin. Kapeakatseisen kansallisen näkökulman sijasta tapaamme monikansallisia laajoja imperiumeja, jotka johdattavat meidät Venäjän ja Mustan Meren kautta aina yhtä aurinkoiselle itäiselle Välimerelle. Tätä reittiä pitkin meille tuli jo yli tuhat vuotta sitten bysanttilaisia rahoja, joista dos. Tuukka Talvio kertoo meille toukokuussa seuran vuosikokouksen yhteydessä.

Bysantin tutkimusta harjoitetaan Suomessa monissa yliopistoissa, eri laitoksilla sekä erilaisten projektien puitteissa. Saadaksemme paremman kokonaiskuvan tästä varsin laajasta tutkimuskentästä ja sen toimijoista olemme laatineet Skholionin tähän numeroon luettelon Suomessa toimivista henkilöistä, jotka tekevät tutkimusta Bysantista tai sitä sivuavista aiheista (s. 14-16). Luettelossa on varmasti puutteita, ja otammekin mielellämme vastaan lisäyksiä, jotka voimme julkaista seuraavassa numerossa.

Tällaisenaankin tutkijalistamme osoittaa, että Suomessa tehdään yllättävän paljon tutkimusta joka tavalla tai toisella liittyy Bysanttiin. Vaikka seuran toiminta viime vuonna oli hiljaista, se ei tarkoittanut etteikö tutkimusta Bysantin alalta olisi tehty. Viime vuonna ilmestyi Suomessa esimerkiksi peräti kaksi väitöskirjaa, joiden teemat liittyvät seuran toimintakenttään. Sini Kangas väitteli varhaisten ristiretkien väkivallankäytöstä (*Deus vult: Images of crusader violence c. 1095-1100*) ja Hanna-Riitta Toivanen taas kirkkoarkkitehtuurista keskibysanttilaisella kaudella (*The influence of Constantinople on Middle Byzantine architecture (843-1204)*).

Bysantin tutkimuksen seuran tehtävä ei ole ainoastaan edistää Bysantin tutkimusta, vaan myös herättää ja ylläpitää kiinnostusta alaa kohtaan, edistää sen laajempaa tuntemusta sekä toimia yhdyssteinä alan tutkijoiden ja harrastajien välillä. Lyhyesti sanottuna suurin haasteemme on tuoda kaikki Bysantin tutkijat ja aiheesta kiinnostuneet ihmiset yhteen. Pystyäksemme tähän tarvitsemme teidän kaikkien tukeanne. Tervetuloa siis kaikki seuran vuosikokoukseen 5. toukokuuta Tieteiden talolla!

Björn Forsén
BTS:n puheenjohtaja

Kirjatarjous Bysantin tutkimuksen seuran jäsenille!

Hanna-Riitta Toivanen: *The influence of Constantinople on Middle Byzantine architecture (843–1204). A typological and morphological approach at the provincial level.*

Suomen kirkkohistoriallisen seuran toimituksia 202. Diss. Helsinki : Suomen kirkkohistoriallinen seura, 2007. 414 s. ISBN 978-952-5031-41-6. ISSN 0356-0759.

20 euroa/kpl (norm. 30 euroa)

Myynti Tiedekirjan kautta, tarjous voimassa kesäkuun loppuun 2008 asti.
Kirkkokatu 14, 00170 Helsinki, puh. 09 635 177, email: tiedekirja@tsv.fi

Hanna-Riitta Toivanen tarkastelee väitöskirjassaan Konstantinopolin arkkitehtuurikoulukuntaa ja sen eri ilmenemismuotoja typologian ja morfologian näkökulmasta kirkkollisessa arkkitehtuurissa keskibysanttilaisella kaudella (843–1204). Hän myös kartoittaa Konstantinopolin koulukunnan levinneisyyttä valtakunnan provinssissa. Tekijä lähestyy aihettaan vertailemalla keskenään sekä eri kirkkotyyppejä että niiden muotokieltä ja valottaa eri kirkkotyyppien syntyhistoriaa niin pitkälle kuin se on tämän aiheen käsittelyn suhteen tarkoituksenmukaista. Vertailumateriaalina provinssiaalisille kirkoille ovat ennen keskibysanttilaista kautta ja sen aikana rakennetut Konstantinopolin kirkot.

Tutkimuksesta käy ilmi, että konstantinopolilaisten arkkitehtien ja työpaikkojen rooli on ollut paljon merkittävämpi kuin perinteisesti on ajateltu. Vaikka maakunnissakin tuotettiin uusia arkkitehtuuri-innovaatioita, oli Konstantinopolin merkitys itsenäisenä taiteellisenä keskuksena korvaamaton. Tutkimusprosessin aikana paljastui myös, että monet niistä konstantinopolilaisista elementeistä, jotka ovat täysin tuhoutuneet itse kaupungissa, ovat silti säilyneet provinssissa.

Kreikankielisten sotilaallisten termien käännösongelmia osa 1: Peltastit

Tämän lyhyen artikkelin tarkoitus on tarkastella bysanttilaisiin taistelukuvauksiin liittyviä käänнос- ja tulkintaongelmia Anna Komnenan *Aleksias*-teoksen kolmen taistelun ja yhden sanan *peltastês*¹ avulla. Lähestyn ongelmaa tutkimalla ensin sanan *peltastês* käyttöä kuvauksessa Larissan taistelusta 1083 ja vasta sitten aiemmissa Dyrrakhionin (1081) ja Vardar-joen (1082) taistelukuvauksissa, koska tämä lähestymistapa valottaa selvimmin ongelman laatua ja mahdollistaa samalla myös jälkimmäisten taisteluiden uudelleen tulkinnan.

Kuten on hyvin tunnettua Bysantin historian tutkijoiden keskuudessa, bysanttilaiset historioitsijat ja kronikoitsijat eivät yleensä käyttäneet oman aikakautensa teknisiä termejä tarkasti saati sitten yhtenevästi – sotilaalliset termit mukaan lukien – vaan sen sijaan käyttivät suoria lainauksia antiikin teksteistä. Tämä koskee myös Anna Komnenaa. Tästä on ollut valitettavana seurauksena se, että nykyhistorioitsijoiden (allekirjoittanut mukaan lukien) on varsin vaikeaa hahmottaa kyseisen ajan omia sotilaallisia menetelmiä, taistelumuodostelmia tai edes aselajeja. Tästä aiheutuvasta tulkintavaikeudesta esitän esimerkkitapauksena Anna Komnenan edellä mainitun termin käytön kolmen taistelukuvauksen kautta.

Yleisesti käytettyjen kreikan sanakirjojen, esimerkiksi Liddell-Hartin Dictionaryn mukaan *peltastês* tarkoittaa pienellä kilvellä varustettua ja kevyesti keihäin aseistettua jalkamiestä, eli kevyellä *peltê*-kilvellä varustettua peltastia tai kevytaseista jalkamiestä. Tämä kyseinen käänнос pohjautuu sanan antiikin aikaiseen merkitykseen. Valitettavasti tämän seurauksena myös nykyajan tutkijat ovat kääntäneet Anna Komnenan käyttämän *peltastês* sanan antiikin aikaisissa merkityksissään. Kyseessä on aivan sama asia kuin että tänä päivänä kuvittelisimme että suomalainen rakuuna vielä ratsastaisi taisteluun hevosen selässä! Tästä virheellisestä tulkintatavasta oivina esimerkkeinä ovat kuitenkin niinkin kuuluisat tutkimukset kuin John Haldonin *The Byzantine Wars* (Stroud, 2001, 133-7) ja John W. Birkenmeierin *The Development of the Komnenian Army: 1081-1180* (Leiden, Boston, Köln, 2002). Sama virheellinen tulkintatapa koskee myös kolmea erittäin hyvin tunnettua ja paljon käytettyä käännöstä Anna Komnenan teoksesta: Elisabeth A. Dawesin englanninkielinen käänнос (*The Alexiad*, Lontoo 1928); E.R.A. Sewterin englanninkielinen käänнос (*The Alexiad of Anna Comnena*, Harmondsworth, Penguin, 1969); Bernard Leibin ja Paul Gautierin ranskankielinen käänнос (*Anne Comnène, Alexiade*, 4 osaa, Pariisi, 1937-76). Kaikki kääntäjät ovat järjestelmällisesti kääntäneet sanan *peltastês* peltastiksi tai kevytaseiseksi jalkamieheksi tai jousimieheksi. Johtuen edellä mainitusta sanojen merkitysten muuttumisista ja arkaaisten termien käytön yleisyydestä Bysantissa, jokaisen lähteen ja kirjallisen teoksen sanasto tulisi kuitenkin tutkia kyseisen teoksen omista lähtökohdista käsin eli analysoiden kunkin sanan merkitys erikseen kussakin teoksessa kussakin tilan-

teessa niin pitkälle kuin se on enää tänä päivänä mahdollista. Tällaisia tutkimuksia, jotka ovat keskittyneet etsimään sanojen merkityksiä kussakin teoksessa kussakin tilanteessa, onkin jo tehty. Tästä erittäin ansiokkaina esimerkkeinä ovat esimerkiksi Haralambie Mihăescun tutkimukset 500-luvun Strategikonin sanastosta (*Revue des études sud-est européennes* V-VII, 1967-1969) ja Alexander Kazhdanin tutkimukset Niketas Khoniatesen sodankäyntiin liittyvistä sanoista teoksissa *Peace and War in Byzantium* (Washington D.C., 1995) ja *Byzantium at War (9th-12th c.)* (Ateena, 1997).

Olen valinnut Larissan taistelun ensimmäiseksi esimerkiksi sen takia, että se tarjoaa parhaan johtolangan *peltastês* sanan merkitykselle Anna Komnenan teoksessa. Vuonna 1083 tuore Bysantin keisari Aleksios I Komnenos oli juuri kärsinyt peräjälkeen kolme merkittävää ja musertavaa tappiota normanneja vastaan: Dyrrakhionissa 1081, Joanninassa 1082 ja Vardar-joella 1082. Näiden voittojen seurauksena normannit olivat kyenneet valtaamaan useita eri kaupunkeja bysanttilaisilta, mutta Larissan kaupungin kuusi kuukautta kestänyt sitkeä puolustustaistelu oli pysäyttänyt Bohemondin joukot paikoilleen. Tämän ansiosta Aleksios oli kyennyt kokoamaan armeijansa rippeet yhteen, hankkimaan ja kouluttamaan nostoväkeä armeijaansa sekä hankkimaan palkkajoukkoja erityisesti turkkilaisilta. Tämän sekalaisen joukon Aleksios sitten marssitti keväällä 1083 Bohemondia vastaan pelastaakseen Larissan urheat puolustajat. Mutta Aleksiosella oli ongelma. Hän tiesi edellisten yhteenottojen perusteella, että normanniritareiden ensimmäinen ratsuväkihyökkäys oli vastustamaton, ja että pelastaakseen Larissan puolustajat hänen oli jotenkin kyettävä tuhoamaan vastustajan armeijan ainakin osaksi taistelussa. Hän oli aiemmin yrittänyt pysäyttää normanniritarit varjagi-kaartinsa, vankkurien ja rautaisten kolmipiikkien avulla tuloksetta. Nyt hän päätti yrittää sotajuontaa ja väijytystä.

Ensin Aleksios kutsui paikalle erään larissalaisen vanhan miehen ja kyseli häneltä tietoja paikan topografiasta. Saatuaan tietää, että hän saattaisi kyetä piilottamaan osan joukoistaan väijyksiin, Aleksios kutsui koolle upseerinsa neuvonpitoon. Kukin upseeri sai esittää mielipiteensä, jonka jälkeen Aleksios selitti heille sotajuonensa. Aleksios antoi pääjoukon komennon Nikēforos Melissēnoksellle ja Basileios Kurtikiokselle. Tehdäkseen sotajuonesta uskottavan Aleksios antoi heille myös keisarilliset sotaliput ja ohjeisti heitä järjestämään joukkonsa taistelumuodostelmaan samalla tavalla kuin hän itse oli tehnyt edellisissä yhteenotoissa. Ohjeena oli ensin häiritä vihollista kahakoimalla, jonka jälkeen piti hyökätä eteenpäin raivoisasti huutaen, mutta sitten kääntyä pakoon kohti Lykostomia. Keisarilliset sotaliput asetettiin eteen keskelle vihollisen houkuttelemiseksi. Tarkoituksena oli huijata vihollisen pääjoukko pois Larissan lähetytyltä, jotta Aleksios voisi tuhota sinne jääneet viholliset, tuhota normannileirin, saada takaisin vihollisen ryöstämän sotasaaliin ja ennen kaikkea vapauttaa kaupungin piirityksestä. Jotta

Aleksios voisi marssittaa valikoidun valiojoukkonsa väijyksiin lähelle Larissaa vihollisen huomaamatta, pääjoukko sai myös tehtäväkseen käydä päivän pituisen häirintätaistelun. Ensimmäinen päivä meni kuten Aleksios oli suunnitellutkin. Hän löysi sopivan notkelman mihin hän kykeni kätkemään joukot väijyksiin, minkä seurauksena Aleksios antoi miehilleen määräyksen laskeutua hevosen selästä ja odottaa seuraavaa päivää suitset kädessä.

Toisen päivän aamuna sekä bysanttilaisten pääjoukko että normannit järjestivät joukkonsa taisteluun. Bysanttilaiset järjestivät joukko-osastonsa (*tagmata*) falangeihin (taistelulinjoihin), mikä yhdessä edellä mainitun kanssa todennäköisesti tarkoittaa ainakin yhtä kahakoitsijoiden joukkoa varsinaisen linjan edessä ja kahta taistelulinjaa (kaksi komentajaa) missä keisarilliset liput asetettiin keskelle ensimmäistä varsinaista taistelulinjaa. Valitettavasti kuvaus on sen verran epätarkka, että tämän parempaa arvausta siitä ei voi tehdä. Mikä on kuitenkin huomattavaa on se, että keisarin eli komentajan paikka oli Aleksioksen ratsuväkimuodostelmassa edessä. Tämä ilmentää kahta tärkeää asiaa: ensinnäkin joukkojen moraali oli niin huono että Aleksios oli jo aiemmin nähnyt tarpeelliseksi rohkaista joukkojaan olemalla eturintamassa²; toiseksi se ilmentää selkeää muutosta bysanttilaisessa sotilaallisessa ajattelussa, joka oli korostanut sen tärkeyttä että komentajan tuli olla eturintaman takana ohjaamassa reservien käyttöä. Kun samalla muistetaan muutokset armeijan kokoonpanossa, on ilmeistä että Aleksioksen ratsuväkimuodostelma erosi merkittävästi Bysantin suuruuden aikojen kolmen linjan muodostelmasta - valitettavasti emme vain tiedä tarkalleen kuinka. Normannien taistelumuodostelma koostui kahdesta peräkkäisestä ratsuväkilinjasta, joista ensimmäistä katafrakteista (*katafraktoi*³: sekä mies että hevonen panssaroitu) koostuvaa linjaa komensi ylipäällikkö ja prinssi Bohemond ja toista panssaroiottomilla hevosilla varustetuista ratsumiehistä koostuvaa linjaa Briennen kreivi ("Bryennios").

Taistelun alku sujui Aleksioksen suunnitelmien mukaan. Bohemond ja ensimmäinen normannien ratsuväkilinja seurasi pakoon lähtenyttä bysanttilaisten pääjoukkoa päätöntä laukkaa. Kun Bohemond oli tarpeeksi kaukana, Aleksios komensi ratsuväkensä hyökkäämään normannien leiriin. Leiriin jääneet normannit surmattiin armotta, minkä jälkeen Aleksios komensi Georgios Pyrrhoksen, joka oli kuuluisa jousimies, ja muutamia muita kuuluisia taistelijoita yhdessä peltastien kanssa hyökkäämään nuolin Briennen kreivin ratsuväkilinjaa vastaan. Georgiosta ja peltasteja kiellettiin menemästä lähietäisyydelle. Sen sijaan heidän tuli ampua nuolilla vihollisten hevoset, koska normanniritarit olivat isoine kannuksineen ja kilpineen avuttomia jalkaisin. Tämän perusteella on aivan päivän selvää, että peltastien on täytynyt olla jousia käyttäviä keskikirkkaita ratsumiehiä – eli Anna Komnenan peltasti mitä todennäköisimmin ratsasti panssaroiottomalla hevosella ja oli varustettu ainakin jousin ja miekoin ja mahdollisesti myös pienin kilvin ja peitsin. Hevosen on täytynyt olla panssaroiaton, koska tässä tapauksessa sitä

olivat myös Briennen normannihevokset. Jalkamies ei olisi kyennyt välttämään lähikamppailua tasangolla normanniritareiden kanssa! Peltasti oli kuitenkin ilmeisesti raskaammin varustettu kuin turkkilaiset, koska näitä jälkimmäisiä käytettiin usein silloin kun tarvittiin puhtaasti vihollisen häiritsemistä nuolilla. Eli peltasti ratsumies piti yllään ainakin panssaripaitaa ja kypärää. Pyrrhoksen ja peltastien hyökkäys oli menestys. Briennen joukot joutuivat saarroksiin ja kaaoksen valtaan, mutta Brienne sai lähetettyä kolme ratsumiestä pyytämään apua Bohemondilta. Kun Bohemond oli toipunut ensi järkytyksestään, niin hän sai hajalle joutuneista joukoistaan kasaan 500 katafraktia jotka hän lähetti taistelupaikan läheiselle kukkulalle. Tässä vaiheessa Aleksios menetti joukkojensa hallinnan ja sekalainen joukkio hänen ratsuväkeään laukkasi kohti vihollista, joka oli vain odottanut tätä tilaisuutta. Normanniritarit laukkasivat rinnettä alas ja tappoivat 500 vihollistaan ja vapauttivat Briennen saarroksista. Tämän ansiosta Bohemond saattoi vetäytyä joukkojensa rippeiden kanssa läheiseen solaan. Vaikka Bohemond onnistuikin tässä, taistelu oli ollut hänelle täydellinen katastrofi, erityisesti sen takia että sota-saalis ja joukkojen palkkarahat oli menetetty! Kuten edellisestä käy selvästi ilmi, taistelu käytiin kahden ratsuväkiarmeijan kesken. *Peltastês* tarkoitti selvästi jousin aseistautunutta ratsumiestä⁴!

Edellä mainitun perusteella on myös mahdollista tulkita uudelleen Anna Komnenan kuvaus esimerkiksi Dyrakhionin taistelusta. Kyseisessä taistelussa Aleksios asetti etummaisiksi jalkautuneet varjagi-kaartilaisensa (koostui viikingeistä, fenno-ugreista, anglosakseista, slaaveista ja muista pohjoisesta kotoista joukoista jotka oli varustettu panssaripaidoin, kypärin, pitkin kilvin ja kaksiteräisin miekoin) ottamaan vastaan normanniritareiden hyökkäyksen⁵. Loput joukot Aleksios ryhmitti falangeihin. Aleksiosken varsinainen taisteluryhmitys näyttää koostuneen ratsuväestä, joka oli ryhmitetty ainakin kahteen linjaan⁶. Ensimmäisen taistelulinjan, joka oli Aleksiosken itsensä komennossa, ja jalkautuneiden varjagien väliin Aleksios asetti jousimiehensä (peltastit?, katso jäljempänä) joiden tehtävänä oli edetä varjagien läpi kahakoimaan vihollisen kanssa. Eli kyseessä oli jälleen ratsuväki eikä jalkaväki, kuten aiempi tutkimus antaisi olettaa. Heidänhän täytyi kyetä pakenemaan jos vihollisen ratsuväki hyökkäsi! Keisari johti ensimmäisen linjan keskustaa, Nikeforos Melissenos oikeaa sivustaa ja Pakourianos vasenta sivustaa. Mitä tulee normannien taistelumuodostelmaan, niin normanniruhtinas Robert johti keskustaa, Amikates merenpuoleista vasenta siipeä ja Robertin poika Bohemond oikeaa sivustaa.

Taistelun alussa normanniruhtinas Robert lähetti osan ratsuväkeään häiritä hyökkäykseen tarkoituksenaan saada osan bysanttilaisista jättämään paikkansa rintamassa. Aleksios vastasi lähettämällä peltastinsa etujoukkonsa avuksi. Tämä voi merkitä joko sitä että peltastit olivat joko edellä mainittuja jousimiehiä tai että peltastit olivat tässä tapauksessa ensimmäisen linjan vasen ja oikea sivusta. En-

simmäinen vaihtoehto vaikuttaa todennäköisemmältä. Kummankin puolen ratsuväkijoukot kahakoivat jonkin aikaa, minkä suojassa Robert lähestyi kovaa vauhtia. Ensimmäisenä paikalla oli kuitenkin Amikates, jonka joukot olivat edenneet muiden edelle. Amikates hyökkäsi jalkaväkensä ja ratsuväkensä kanssa välittömästi varjagien kimppuun, mutta tuli lyödyksi. Varjagit ajoivat vihollisen mereen, mutta tulivat itse samalla edenneeksi liian pitkälle. On myös mahdollista, että Amikates oli todellisuudessa hyökännyt tarkoituksella osalla ratsuväkeään ja jalkaväkeään varjagien ja niiden apujoukkojen (peltastit) sivustaan vetääkseen ne sitten valesivustalle pois Robertin ratsuväen edestä. Annan mukaan normannien paon pysäytti Robertin vaimo Gaita, joka tuli paikalle hevosellaan täydessä sotisovassa. Robert oli sillä välin huomannut että varjagit olivat jo väsähtäneet raskaan varustuksensa uuvuttamina ja lähetti jalkaväen niitä vastaan samalla kun hän ratsuväkiensä hyökkäsi vihollisen päälinjaa vastaan. Sekä varjagit että bysanttilaisten päälinja murskattiin täydellisesti. Normanniritarit murskasivat bysanttilaisten falangin useassa kohtaan ilmeisesti sivustoilla. Aleksios piti itse keskustassa valiojoukkojensa kanssa jonkin aikaa puoliaan, mutta huomattessaan että sekä turkkilaiset että reservissä ollut Bodinos pakenivat, niin myös hän käänsi hevosensa. Paetessaan Aleksios joutui vastatusten jo hänen taaksensa päässeiden normanniritareiden kanssa, mikä osoittaa sen että normannit olivat nimenomaan murskanneet Aleksioksen taistelumuodostelman sivustat. Aleksios itse kantoi suurimman syyn siihen että taistelu päättyi tappioon, hän ei tukenut riittävästi varjageja silloin kun Amikates hyökkäsi. Tosin syynä tähän on saattanut olla se että hänellä ei enää ollut välittömästi käsillä reservejä tähän sen jälkeen kun hän oli lähettänyt keskiraskaan ratsuväkensä eli peltastit hyökkäykseen.

Vardar-joen taistelu 1082 käy myös hyvänä esimerkkinä peltastien käytöstä taistelussa. Tässä taistelussa Aleksios asetti rautaisia kolmipiikkejä yön aikana taistelukentän keskustaan paikkaan jonka kautta hän odotti normanniritareiden hyökkäävän. Niiden edessä olleiden peitsin varustetun ratsuväen tehtävänä oli johtaa vihollinen kolmipiikkeihin pakenemalla vasemmalle ja oikealle viimehetkellä samalla kun peltastit ampuivat yhtenäen nuolia viholliseen. Tämä oli armeijan etujoukko. Oikean ja vasemman sivustan tehtävänä oli hyökätä normannien sivustoihin. Aleksios Komnenoksen suunnitelma on yhtenevä jo aiemmin 500-luvulla *Strategikonissa* esitetyn vastaavan menetelmän kanssa. Tästä ja siitä johtuen että *Strategikon*ia edelleen kopioitiin (esim. ns. Ambrosian käsikirjoitus) on mahdollista, että Aleksios käytti jo 500-luvulla käytössä ollutta ratsuväkimuodostelmaa, mutta sillä erolla että hän itse asettui etummaisen taistelurivin keskelle. Suunnitelma meni pieleen. Bohemond vältti kolmipiikit jakamalla joukkonsa kolmeen osaan ja hyökkäämällä bysanttilaisten kumpaankin sivustaan samalla kun keskusta pysyi paikallaan. Kummankin sivustan romahdettua Aleksios joutui jälleen pakenemaan. On ilmeistä että tässä taistelussa bysanttilaiset käyttivät perinteistä ratsuväkiryh-

mitystä joka koostui yksiköistä joiden eturiveissä oli peitsimiehiä ja takariveissä jousimiehiä (peltastit).

Yhteenvetona edellisen pohjalta voidaan todeta, että Anna Komnenan *Aleksiaassa* peltasti mitä ilmeisimmin tarkoitti ns. keskiraskasta panssaroitua jousella aseistettua ratsumiestä. Seuraavalla sivulla Skylitzesekin teoksessa oleva kuva bysanttilaisesta ratsastavasta jousimiehestä, mikä lienee lähimpänä Annan tarkoittamaa peltastia. Mitä ilmeisimmin meidän bysantinistien ja sotahistorioitsijoiden tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota lähteiden käyttämään sanastoon niiden omista lähtökohdista käsin eikä vain tyytyä sanakirjojen antamiin tulkintoihin. Tulen myöhemmin palaamaan taistelujenkuvausten ennallistamisen ongelmiin niin sanaston kuin myös ”rivien välistä” lukemisen tiimoilta. Kumpikin vaatii vielä lähempää tarkastelua.

Viitteet:

¹ Jäljempänä 'peltasti'.

² On tosin huomattava, että jo 900-luvun loppupuolen bysanttilaiset sotaherrat useimmiten taistelivat joukkojensa edessä mikä ilmensi bysanttilaisen sotilasaristokratian herooisia ”miehisiä” arvoja. Aristokraattiset sotaherrat eivät enää olleet ainoastaan kenraaleja vaan oman yhteiskuntaluokkansa arvoja edustavia ”sotasankareita”. Aleksioksen oma ”sankarillinen” käyttäytyminen taistelukentällä ilmensi myös näitä odotuksia. Kyseinen käyttäytyminen ilmensi siis sekä sotilaallista tarvetta (joukkojen rohkaisu) että omaan yhteiskuntaluokkaan pohjautuvia odotuksia.

³ Ensimmäinen linja koostui selvästikin ns. katafrakteista, koska Anna (5.6.29, Leib s. 29) mainitsee juuri kyseisen ratsuväkityypin taistelun jälkimainingeissa Bohemondin joukkojen yhteydessä. Kuten jo mainittua niin mihin tahansa sotilaalliseen termiin tulee suhtautua epäillen, mutta tässä tapauksessa olivat kyseessä mitä todennäköisimmin todelliset katafraktit. Hieman myöhemmin (5.7.1-) Bohemond asetti joukkonsa solaan suojaan lukumääräisesti ylivoimaisilta bysanttilaisilta joita komensi Mikael Doukas. Mikael komensi turkkilaiset ja sarmaatit (uze-nomadit?) häiritsemään vihollista nuolillaan, jotta heidän olisi pakko tulla pois suojaisasta solasta. Bohemond määräsi miehensä suojautumaan kilpiensä taakse ja olemaan paikallaan. Se että normannit kykenivät olemaan paikallaan osoittaa, että myös ratsujen on täytyntä olla panssareiden suojaamia. Mitä tulee itse taisteluun, niin kurittomat bysanttilaiset ratsumiehet hyökkäsivät kiellostä huolimatta solaan sillä seurauksella että myös Mikaelin oli pakko hyökätä. Tätä Bohemond oli odottanut. Bohemond komensi ratsuväkensä hyökkäykseen ja äsken niin urheat bysanttilaiset pakenivat häntä koipiensa välissä.

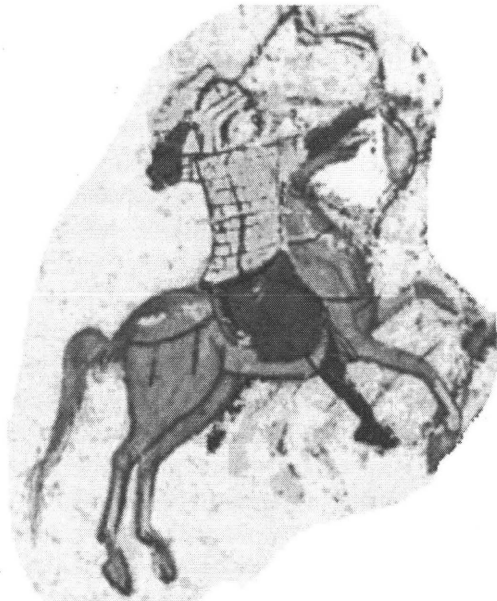
⁴ Tähän aikaan myös ns. psiloit (*psilos*, mon. *psiloi*) saattoivat olla ratsuväkeä! Ns. *Sylloge tactorum*-teoksessa keisari Leo VI Viisas (n.904) kutsuu sekä keveitä jalkamiehiä että ratsastavia jousimiehiä nimellä psiloi!

⁵ Aina niistä päivistä asti kun Basileios II oli voittanut vihollisensa varjagikaartin avulla oli bysanttilaisen ratsuväki muodostelman etuosaan asetettu vihollisen katafraktien eliminoimiseksi jalkautuneita varjageja, jotka olivat tulleet taistelukentälle ratsain. Varjageja ja muita keihäsmiehiä

oli toki käytetty jo aiemminkin 900-luvulla ratsuväen tukena kuten käy hyvin ilmi aikakauden sotaoppaista, mutta vasta Basileios II:n aikakaudella ja sen jälkeen niiden käyttö vihollisen ka-
tafraktien eliminoimiseen oli yleistynyt.

⁶ Huomaa viittaus keisarin aiemmin käyttämään taisteluryhmyykseen Larissan taistelun yhteydessä, mikä selkeästi viittaa ratsuväen käyttämiseen myös aiemmissa yhteyksissä. Poikkeuksena ovat tietenkin olleet jalkautuneet varjagit Dyrrakhionissa sekä pienet vankkurit (4 jalkamiestä per vankkuri niitä työntämässä) ratsuväkijonjan edessä jossakin Joanninan 1082 lähellä käydys-
sä taistelussa torjumassa normannien ritareita. Ongelmana tässä yhteydessä on se, että Anna Komnena (4.4.1-3) kertoo, että Aleksioksen armeijassa oli hopliitteja (antiikin aikana raskaita jalkamiehiä), jotka hän ryhmitti taistelujärjestykseen jo marssin ajaksi jotta nämä tottuivat siihen. Tosin tässä yhteydessä Anna viittaa aivan ilmeisesti armeijaan yleisessä mielessä eikä niinkään hopliitteihin antiikin merkityksessä. Mitä tulee itse varsinaiseen taistelumuodostelmaan, niin Annan mukaan se oli viimehetken improvisaatio. Aleksios oli jo lähettänyt liittolaisten (*ethnoi*) joukot kiertotietä vihollisen taakse hyökkäämään heidän leiriinsä samalla kun hän itse lähestyi toiselta puolelta. Suunnitelma oli epäonnistunut. Robert oli hylännyt leiriinsä ja marssittanut koko armeijansa siltan toiselle puolelle Aleksiosta vastaan. Tämän seurauksena Aleksios joutui improvisoimaan. Aleksioksen muodostelma koostui ilmeisesti ainakin kahdesta linjasta, jonka takana oli hänen leiriinsä, koska Bodinos niminen komentaja pysytteli taustalla koko taistelun ajan eikä tullut Aleksioksen avuksi.

Ilkka Syväne

Bysanttilainen peltasti 1080-luvulla

Kirja-arvostelu

Alexios G. C. Savvides: *Byzantino-Normannica – The Norman Capture of Italy (to A.D. 1081) and the First Two Invasions in Byzantium (A.D. 1081 – 1085 and 1107 – 1108)*. Orientalia Lovaniensia analecta 165. Uitgeverij Peeters en Department Oosterse Studies: Leuven 2007. 96 sivua.

Alexios Savvides on luultavasti yksi tämän hetken huomattavimpia, tai ainakin tuotteliaimpia, Bysantin tutkijoita Kreikassa. Hän on julkaissut yli 30 kirjaa, lähinnä kreikaksi ja englanniksi, joista osa tosin ”vain” artikkelikokoelmia. Artikkeleiden, tietosanakirjahakusanojen, suurempien kirja-arvostelujen jne. määrä lasketaankin sitten jo sadoissa. Savvideksen erityisalaa ovat ennen kaikkea bysanttilaisten ja turkkilaisten väliset suhteet.

Savvideksen uusin monografia käsittelee Etelä-Italian normannien kahta ensimmäistä hyökkäystä Balkanille. Lisäksi on johdantoluku bysanttilaisten ja normannien suhteista ennen kyseisiä sotaretkiä, eli lähinnä Etelä-Italian bysanttilaisalueiden valtauksista. Savvides julistaa, että vaikka keisari Aleksios I Komnenoksen (1081 – 1118) vaiherikkaasta hallituskaudesta on kirjoitettu paljonkin, on nykyaikainen yksityiskohtainen monografia Paul Magdalinin *Empire of Manuel I Komnenos, 1142 – 1180* (1993) tapaan puuttunut. Tässä omassa teoksessaan hän kuitenkin rajoittuu käsittelemään keisarin hallitus kautensa aluksi kohtaamaa suurinta uhkaa eli normannien hyökkäystä. Savvides ilmoittaa haluavansa tarkastella yllämainittuihin sotaretkiin liittyviä erilaisia aiheita sekä ongelmia politiikan ja sotatoimien, prosopografia-genealogian sekä topografian sarjoilta.

Savvideksen kirja on lyhytmonografia, kuten hän itse ilmoittaa. Sivuja on vain 96, joista kirjallisuusluettelo heti alussa vie 20. Kirjallisuusluettelo summaa yhteen aiheeseen liittyviä, ennen vuoden 2006 puoltaväliä julkaistuja lähteitä ja tutkimuksia. Tämä lienee teoksen paras anti. Tosin huomauttaa voi myös eräiden tutkimusten puuttumisesta. Esimerkiksi mainittakoon John Birkenmeierin *The Development of the Komnenian Army 1081–1180* (2002), johon tutustuminen olisi muutenkin voinut olla kirjalle hyödyksi. Savvides panee erityistä painoarvoa sille, että hän on sisällyttänyt kirjallisuusluetteloon paljon kreikankielistä tutkimusta eikä ”aio pyydellä sitä anteeksi”. Hän ilmaisee huolensa varsinkin läntisessä Bysantin tutkimuksessa 1970-luvulta lähtien ilmenneestä kehityksestä, että nyky-kreikaksi kirjoitettu tutkimus jätetään huomiotta. Erityisen pettynyt hän on viimeaikoina yleistyneeseen tapaan viitata lähteiden kohdalla lähinnä moderneihin käännöksiin.

Varsinaisessa käsittelyosuudessa Savvides käy aikajärjestyksessä läpi Bysantin ja normannien välisiin suhteisiin vaikuttaneet poliittiset tapahtumat siitä lähtien, kun ensimmäiset normanni-palkkasoturit alkoivat toimia Etelä-Italiassa

1000-luvun alussa. Hän korostaa Robert Guiscardin (Apulian ja Kalabrian herttuana 1057/8 – 1085) ja hänen aviottoman poikansa Bohemundin henkilöiden merkitystä. Viimeksi mainittua nimitetään ”luultavasti pahimmaksi viholliseksi, jonka Bysantti koskaan kohtasi”. Vastaavasti keisari Aleksioksen diplomaattiset taidot ja henkilökohtaiset kyvyt mm. sodankäynnissä nostetaan keskeisiksi selittäjiksi tapahtumille ja bysanttilaisten onnistumiselle lopulta torjua normannien hyökkäys. Tämä ”suurmiesten” korostaminen tuntuu tietysti vanhahtavalta. Jos otetaan kuitenkin huomioon keskiaikaisten länsimaisten instituutioiden, sotalaitos mukaan luettuna, vakiintumattomuus ja riippuvaisuus yksittäisten mahtimiesten (ja -naisten) verkostoista sekä heidän taidoistaan käyttää niitä, ei johtohenkilöiden kyvykkyyden merkitystä ehkä kannata väheksyä. Bysantin valtakunnassakaan ei tilanne Manzikertin taistelun (1071) ja sitä seuranneiden sisällissotien aiheuttaman sekasorron seurauksena varmasti ollut kovin erilainen. Tällaista historianfilosofista ja yhteiskunnan rakenteita koskevaa keskustelua kirjassa ei kuitenkaan käydä.

Savvides asettuu niiden tutkijoiden kannalle, joiden mukaan Robert Guiscardin motiivina maihinnousuun Balkanille oli halu nousta Bysantin keisarinistuimelle, ja hänen mukaansa Guiscardin sotaretki 1081 oli eräänlainen ristiretkien esinäytös. Kyseinen sota päättyi, kuten tunnettua, Guiscardin sairastumiseen ja kuolemaan 1085. Savvides nostaa malarian, keuhkoputkentulehduksen ja pilkkukuumeen esille mahdollisina kuolinsyinä, mutta toteaa että ratkaisuun tarvittaisiin lääketieteen historian asiantuntijaa. Sopii kuitenkin epäillä, että asiantuntijakaan pystyisi pelkän kirjallisen kuvauksen perusteella määrittelemään mihin sairauteen Guiscard menehtyi. Isän kuolema ei Savvideksen mukaan saanut Bohemundia luopumaan suunnitelmasta valloittaa Bysantti, mikä hänen mukaansa on mm. nähtävissä jälkimmäisen toimissa ensimmäisellä ristiretkellä ja kahdesta välikohtauksesta sen jälkeen. Kunnon sota puhkesi uudelleen 1107 ja Bohemund kokosi Bysanttia vastaan suuren sotajoukon, jota Savvides on katsonut voivansa kutsua ristiretkeläisarmeijaksi. Venetsialaisten kanssa liitossa ollut keisari kykeni kuitenkin puolustamaan alueitaan varsin tehokkaasti, ja jo seuraavana vuonna päädyttiin sopimukseen. Venetsialaisten kanssa oli solmittu liitto jo ensimmäisen normannihyökkäyksen aikana ja Savvides seuraa perinteistä tulkintaa, että tuohon sopimukseen sisältyneillä kauppaprivilegioilla oli seuraavien vuosikymmenten kuluessa katastrofaalinen vaikutus Bysantin talouteen.

Monista näkemyksistä, joiden kannalle Savvides asettuu voisi varmasti keskustella, mutta suoranaisia virheitä en ainakaan itse havainnut. Tosin hieman ihmetyttää, kun kirjoittaja puhuu Dyrrakheionin taistelun (1081) yhteydessä skandinaavisista varjaageista, vaikka kaartissa myös palveli paljon ainakin englantilaisia. *Byzantino-Normannica* tyytyy lähinnä yhdistelemään ja kommentoimaan lähteiden antamia tietoja sekä aiemman tutkimuksen näkemyksiä. Tämä tuntuu hieman riittämättömältä tulosvastuujattelun kyllästämmälle suomalaiselle historioitsijalle, jonka

päähän on proseminaarista asti taottu, että tieteellisen tutkimuksen on tuotettava merkittävää uutta tietoa (tai uusi näkökulma). Oppikirjaksi tai yleisteokseksi kirja taas keskittyy turhan suppeaan aiheeseen. Lähinnä se sopii johdatukseksi Aleksios I:n normannisotiin ja sitä koskevaan kirjallisuuteen opinnäytetyötään aloittavalle opiskelijalle tai tutkijalle, joka ei vielä ole 1000-1100-lukujen vaihteen Bysantin varsinainen asiantuntija.

Juho Wilskman

Bysantin tutkimuksen seuran säännöt

1 §

Seuran nimi on Bysantin tutkimuksen seura r.y., ruotsiksi käännettynä Sällskap för Bysantinsk forskning r.f. Seuran kotipaikka on Helsinki.

2 §

Seuran tarkoitus on herättää ja ylläpitää harrastusta Bysantin kulttuuria kohtaan, edistää sen tuntemusta sekä sitä koskevaa tieteellistä tutkimusta ja olla yhdysiteenä tämän alan tutkijain ja harrastajain kesken. Tarkoituksensa toteuttamiseksi seura järjestää kokouksia, esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia, harjoittaa ja tukee alan tutkimusta ja julkaisutoimintaa sekä edistää muillakin vastaavilla tavoilla Bysantin tutkimista ja tuntemista. Seura voi omistaa toimintaansa varten tarpeellista kiinteää ja irtainta omaisuutta sekä ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja.

3 §

Seura voi kutsua kunnia- tai kirjeenvaihtajajäseniksi ansioituneita koti- tai ulkomaisia tutkijoita. Seuran jäsenistä enintään yksi kolmasosa voi olla muita kuin Suomen kansalaisia.

4 §

Seuran kokouksista tiedotetaan jäsenille kirjeellisesti tai ilmoittamalla yhdessä pääkaupungin sanomalehdessä, vähintään seitsemän vuorokautta ennen kokousta. Kokouskutsutavasta päättää seuran vuosikokous.

5 §

Seuran vuosikokous pidetään tammi-helmikuun aikana ja siinä käsitellään yhdistyksen määräämät vuosikokousasiat.

6 §

Jäsenmaksu suoritetaan vuosittain, ja sen suuruuden määrää seura vuosikokouksessaan.

7 §

Seura valitsee vuosikokouksessaan hallituksen. Sen muodostavat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, sihteeri ja kolme muuta jäsentä. Jäsenten toimikausi on vuosikokousten välinen aika. Sihteeri voi toimia myös taloudenhoitajana.

Hallitus on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä kaksi muuta hallituksen jäsentä on läsnä. Hallituksen käsittelemät asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni paitsi vaaleissa arpa.

8 §

Seuran tilit tarkastetaan kalenterivuositain. Tilejä ja hallintoa tarkastamaan valitaan vuosikokouksessa kaksi tilintarkastajaa, joiden tulee antaa lausuntonsa hallitukselle hyvissä ajoin ennen seuraavaa vuosikokousta. Vuosikokouksessa esitetään tilinpäätös, vuosikertomus ja tilintarkastajien lausunto sekä päätetään tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle ja muille tilivelvollisille.

9 §

Seuran nimen kirjoittavat puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, jompikumpi yhdessä sihteerin kanssa.

10 §

Jos seura purkautuu tai lakkautetaan, annetaan sen varat Valamon luostarille käytettäväksi Bysantin kulttuurin tuntemusta edistävään tarkoitukseen.

Suomessa toimivia Bysantin tutkijoita

Dos. Antti Arjava (HY, Klassillisen filologian laitos, aa@skr.fi)

Tutkimusaiheet: *Myöhäisantiikin sosiaalihistoria, erityisesti naisen asema; Petran papyrusten julkaiseminen.*

FM Matias Buchholz (HY, Klassillisen filologian laitos, matias.buchholz@helsinki.fi)

Tutkimusaiheet: *Latinan vaikutus juridiseen kreikkaan myöhäisantiikissa/Varhais-Bysantissa; Petran hiiltyneiden papyrusten (500-luku) editointi.*

FM Julia Burman (HY, Historian laitos, shs@histseura.fi)

Tutkimusaiheet: *Myöhäisantiikki/Varhais-Bysantti; kuolemankulttuuri, arjen historia, yhteiskunnan rakenteet, hallinto, sosiaaliset suhteet, uskonnollisen elämän muutos.*

FM Päivi Collander (TuY, Historian laitos, paivi.collander@helsinki.fi)

Tutkimusaihe: *Aikalaiskuvaukset hunneista toisina.*

Juho Ehrnsten (HY, Historian laitos, jehrnte@mappi.helsinki.fi)

Tutkimusaihe: *Venetsialaiset neljännellä ristiretkellä (pro gradu-aihe).*

Dos. Zbigniew Fiema (HY, Klassillisen filologian laitos, zbigniew.fiema@helsinki.fi)

Tutkimusaiheet: *Late Antiquity, archaeology and military history.*

Mvs. prof., dos. Björn Forsén (HY, Historian laitos, bjorn.forsen@helsinki.fi)

Tutkimusaiheet: *Asutushistoria ja väestöhistoria Kreikassa antiikin ajoilta osmanikauden loppuun saakka; yleisesti osmanikauden historia Kreikassa.*

Prof. Jaakko Frösén (HY, Klassillisen filologian laitos, jaakko.frosen@helsinki.fi)

Tutkimusaihe: *Petran hiiltyneet papyrukset; Petran Aaroninvuoren kaivaukset; Aleksandrian kreikkalaisortodoksisen patriarkaatin kirjasto.*

Prof. René Gothóni (HY, Uskontotieteen laitos, rene.gothoni@helsinki.fi)

Tutkimusaiheet: *Luostari- ja pyhiinvaellusilmio; Uskontotieteen metodiset kysymykset; Pyhän Athos-vuoren tutkimus.*

FL Mika Hakkarainen (HY, Historian laitos, mika.hakkarainen@helsinki.fi)

Tutkimusaiheet: *Bysanttilainen retoriikka; venetobysanttilaiset yhteydet; Aleksandrian kreikkalaisortodoksisen patriarkaatin kirjasto.*

FM Pirjo Hamari (HY, Kulttuurien tutkimuksen laitos, pirjo.hamari@helsinki.fi)

Tutkimusaihe: *Myöhäisantiikkiset kattotiilet itäisellä Välimerellä - kahden kohteen materiaaliutkimus - alkuperä, tuotanto ja konteksti.*

Prof. Gunnar af Hällström (ÅA, Teologiska fakulteten, Dogmatik, gunnar.hallstrom@abo.fi)

Tutkimusaiheet: *Kejsar Justinianus tid, speciellt dess teologi; Bysantinsk teologi som bakgrund till modern ortodox teologi.*

FM Sami Jansson (JyY, Kielten laitos, sjansson@jyu.fi)

Tutkimusaihe: *Erasmus Rotterdamilaisen käsitykset latinan ja kreikan ääntämisestä.*

Kai Juntunen (HY, Klassillisen filologian laitos, kai.juntunen@helsinki.fi)

Tutkimusaihe: *Ioannes Xiphilinus and the Eleventh-Century Byzantine Historiographical Tradition* (pro gradu-aihe).

Dos. Maijastina Kahlos (HY, Klassillisen filologian laitos, maijastina.kahlos@helsinki.fi)

Tutkimusaiheet: *The Faces of the Other – Otherness in the Late Roman World: From Defence to Assault - The Transformation of Polemical Strategies in Christian Literature in 300-340.*

Prof. Maarit Kaimio (HY, Klassillisen filologian laitos, maarit.kaimio@helsinki.fi)

Tutkimusaihe: *Petran papyrusten julkaisutyö.*

FT Sini Kangas (HY, Historian laitos, shkangas@mappi.helsinki.fi)

Tutkimusaiheet: *Ristiretkien ja sydänkeskijajan ideologisen sodankäynnin historia; lapset pyhässä sodassa.*

FM Sanna-Ilaria Kittelä (HY, Klassillisen filologian laitos, sanna.kittela@helsinki.fi)

Tutkimusaiheet: *Bysantin naiskuva, Anna Komnene.*

PhD. Aleksandr Koptev (TaY, Historian ja filosofian laitos, aleksandr.koptev@uta.fi)

Tutkimusaiheet: *The Late Roman Colonate in the Imperial Legislation of the Theodosian Code and the Code of Justinian.*

FT Kalle Korhonen (HY, Klassillisen filologian laitos, kalle.korhonen@helsinki.fi) Tutkimusaiheet: *Kreikan kieli Sisiliassa ja Etelä-Italiassa 1000-luvulta 1400-luvulle; kreikan ja roomaanisten kielten vuorovaikutus alueella*

FT Tua Korhonen (HY, Klassillisen filologian laitos, tua.korhonen@helsinki.fi)

Tutkimusaiheet: *Aleksandrian kreikkalaisortodoksisen patriarkaatin kirjasto; humanistikkreikka Ruotsin valtakunnassa 1600-luvulla.*

Prof. Jukka Korpela (JoY, Historian laitos, jukka.korpela@joensuu.fi)

Tutkimusaiheet: *Venäjän ja Itä-Euroopan keskijajan historia.*

Prof. Matti Kotiranta (JoY, Kirkkohistoria, kotirant@joyx.joensuu.fi)

Tutkimusaiheet: *Bysanttilainen ja ortodoksinen teologia ja kirkkohistoria.*

Mvs. prof., dos. Oiva Kuisma (HY, Taiteiden tutkimuksen laitos, oiva.kuisma@helsinki.fi)

Tutkimusaiheet: *Myöhäisantiikin filosofia; kristillisen estetiikan syntyhistoria.*

FM Tuomo Lankila (HY, Historian laitos, lankila@cc.helsinki.fi)

Tutkimusaihe: *Proclus' Divine Interfaces. Theory of Hypernoetic Cognition and its Relation to Theurgy.*

Suomen Ateenan-instituutin johtaja, dos. Martti Leiwo (Klassillisen filologian laitos, martti.leiwo@helsinki.fi)

Tutkimusaihe: *Kreikan kielen historia; kreikkalaisen musiikin tutkimus.*

FM Jeanette Lindblom (HY, Historian laitos, jeanette.lindblom@helsinki.fi)

Tutkimusaiheet: *Tidig bysantinsk historia, med specialinriktning på socialhistoria och genderforskning; Bysantinsk arkeologi, speciellt glas och glaslampor.*

Prof. Jouko Lindstedt (HY, Slavistiikan ja baltologian laitos, jouko.lindstedt@helsinki.fi)
Tutkimusaiheita: *Bulgarian ja makedonian kehitys Balkanin kielinä; eteläslaavilainen filologia (Konikovon evankeliumi, Corpus Cyrillo-Methodianum Helsingiensis).*

FT Leena Mari Peltomaa (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Byzanzforschung, leena.mari.peltomaa@oeaw.ac.at)
Tutkimusaiheita: *Akathistoshymni; Bysantin naiskuva, gender; varhaisbysanttilainen Marian kultti (ennen ikonoklasmaa 843).*

FL Janne Pölönen (École des Hautes Études en Sciences Sociales, jpolonen@hotmail.com)
Tutkimusaihe: *Corpus Iuris Civilis.*

TM Mari-Johanna Rahkala (HY, Uskontotieteen laitos, mari.rahkala@helsinki.fi)
Tutkimusaihe: *Nykypäivän kreikkalainen naisluostari pyhiinvaelluskohteena.*

Prof. Hilikka Seppälä (JoY, Ortodoksinen teologia, hilikka.seppala@joensuu.fi)
Tutkimusaiheita: *Bysanttilainen ja ortodoksinen kirkkomusiikki.*

Dos. Erkki Sironen (HY, Klassillisen filologian laitos, erkki.sironen@helsinki.fi)
Tutkimusaiheita: *Myöhäisantiikin/varhaisbysanttilainen epigrafiikka; humanistikeikka Ruotsin valtakunnassa 1600-luvulla.*

FT Ilkka Syväne (TaY, Historian ja filosofian laitos, ilkkasyvanne@yahoo.com)
Tutkimusaiheet: *Byzantine Art of War in 842-963; Late Roman and Byzantine military history in particular and military history in general.*

Dos. Tuukka Talvio (Kansallismuseo, Rahakammion johtaja, tuukka.talvio@nba.fi)
Tutkimusaihe: *Bysantin rahat ja niiden jäljitelvät pohjoismaissa.*

FM Miikka Tamminen (TaY, Historian ja filosofian laitos, miikka.tamminen@uta.fi)
Tutkimusaihe: *“Who Deserves the Crown of Martyrdom?” Martyrs in the Crusade Ideology of Jacques de Vitry (1160/70-1240) and Eudes de Châteauroux (c.1190-1273).*

FT Hanna-Riitta Toivanen (HY, Taiteiden tutkimuksen laitos, h_toivanen@hotmail.com)
Tutkimusaiheet: *Bysantin taide, arkkitehtuuri ja arkeologia.*

FL Ville Vuolanto (TaY, Historian ja filosofian laitos, ville.vuolanto@uta.fi)
Tutkimusaihe: *Lapsuuden ja perheen historia 200-600 jKr. Välimeren kulttuurialueella.*

FM Juho Wilskman (HY, Historian laitos, juho.wilskman@helsinki.fi)
Tutkimusaihe: *Sodankäyntikulttuuri Aigeian meren alueella 1204-1460.*

Tervetuloa!

Bysantin tutkimuksen seuran vuosikokous
ma 5.5.2008 klo 17

BTS:n vuosikokous järjestetään maanantaina 5.5.2008 klo 17

Tieteiden talolla, sali 309 (Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki)

Kokouksessa käsitellään yhdistyslain määräämät vuosikokousasiat. Kokouksessa myös esitetään ehdotus seuran päivitetyistä säännöistä. Parannusehdotuksia otetaan mielellään vastaan. Seuran tämänhetkisiin sääntöihin voitte tutustua tämän lehden sivuilla 12-13.

Kokouksen jälkeen klo 18 vuosikokousesitelmä:

**Suomen Kansallismuseon Rahakammion johtaja,
Dos. Tuukka Talvio:**
Bysantin rahat Suomen näkökulmasta.

Tilaisuuden jälkeen viinitarjoilu

Bysantin tutkimuksen seura
Sällskapet för Bysantinsk Forskning

Tieteiden talo
Kirkkokatu 6
00170 Helsinki

Seuran johtokunta v. 2008

puheenjohtaja Björn Forsén
sihteeri Sanna-Ilaria Kittelä
varapuheenjohtaja Martti Leiwo
taloudenhoitaja Anja Hakonen
Mika Hakkarainen
Jeanette Lindblom
Meri Päivärinne
Ilkka Syväne

Seura pyrkii kokoamaan yhteen sekä Bysantin tutkimuksen piirissä tai sitä sivuavilla aloilla työskentelevät tutkijat että kaikki alasta kiinnostuneet.

Jäsenmaksu 13 € (opiskelijat 6 €) maksetaan seuran tilille
Nordea 157230-27391.

Yhteystiedot pyydetään jättämään joko postitse seuran postiosoitteeseen tai sähköisesti osoitteeseen bts@pro.tsv.fi.